

PAPER DETAILS

TITLE: Akademik Amaçlı Okuma İzlenesi Oluşturmadaki Temel Kriterler

AUTHORS: Bülent İNAL

PAGES: 49-59

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/45259>

Akademik Amaçlı Okuma İzlenesi Oluşturmadaki Temel Kriterler

Bülent İNAL¹

Özet

Akademik ortamda bilgiye ulaşmanın en önemli araçlarından biri okumadır. Yazılı metinler ve ders kitapları aracılığıyla birçok bilgiye ulaşılabilir. Bu gerçeklik, öğrencilerini uluslararası standartlarda dil yeterliğine ulaştırmayı hedefleyen yabancı dil eğitim programlarında, akademik amaçlı okuma izlenesi çalışmalarına önem verilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu makalede, akademik amaçlı okuma izlenesi yapılırken, öğrencilerin, başarılı ve etkin okuyucu olabilmeleri için dikkate alınması gereken temel prensipler anlatılmaktadır.

Anahtar Kelimeler : Okuma Becerisi, Yaygın Okuma, Akademik Amaçlı İngilizce, Eleştirel Düşünme, Okuma Stratejileri, Okuma İzlenesi

Abstract

The Most important tool in acquiring knowledge in an academic setting is realized through reading. Most of the information students process every day is obtained from written information through coursebooks and textbooks. This would show the importance of designing a reading syllabus for academic purposes in language teaching programs that aim to bring up the learner's language proficiency to international standards. The basic criteria of designing a reading syllabus for academic purposes, which is vital for students to be efficient and successful readers, are explained in this article.

Key words: Reading Skill, Extensive Reading, English for Academic Purposes, Critical Thinking, Reading Strategies, Reading Syllabus

Öğrencileri, kendi bölümlerindeki eğitim dili ile ilgili okudukları metinleri anlayabilecek düzeye getirmek, yabancı dille eğitim yapan üniversitelerin akademik amaçlı İngilizce okuma izlenelerinin temel amaçlarından biridir. Akademik ortam-

¹ Çankaya Üniversitesi, Hazırlık Okulu.

da bilgiye ulaşmanın en çok okuma etkinlikleri ile gerçekleşmesi, öğrencilerin çok iyi okuma becerilerine sahip olmasını zorunlu kılmaktadır. Akademik ortamda başarılı olabilmenin en önemli koşullarından biri akademik metinleri anlamaktır. Son yıllarda en çok vurgulanan eğitimde son yönelimlerden bireyselleştirilmiş öğretim ve öğrenci özerkliği kavramlarında bilgiye ulaşma genellikle okuma ile gerçekleşmektedir. Akademik ortamda okuma, öğrenciler için bilgiye ulaşmadaki en önemli araçlardan biridir. Bundan dolayı, okuma izlenesi amaç ve hedeflerinin, öğrencilerin bilgiye ulaşma için gerekli okuma stratejilerini kazandırmaya yönelik olması gerekmektedir. Bundan dolayı akademik amaçlı yabancı dil öğretim izlenelerinde, okuma becerilerinin geliştirilmesine diğer becerilerden daha fazla zaman ayrılmaktadır.

Akademik ortamda okuma programının hedeflerine ulaşılabilmesi için öğretim elemanları aşağıda belirtilen amaç ve hedeflerin gerçekleştirilmesine önem verirler. (Grabe, Stoller, 2001, 188)

- 1-Öğrencilerin, okuduğunu anlama için gerekli kelime bilgisini kazanmaları
- 2-Okuduğunu anlamak için gerekli stratejileri öğrencilere kazandırma
- 3-Stratejik okuyucu olma ve strateji öğrenimi konusunda öğrencileri bilinçlendirme.
- 4-Öğrenciye okuma konusunda zengin seçenekler sunma
- 5-Sınıf dışında ve içinde yaygın okuma konusunda teşvik etme
- 6-Öğrenciyi okuma konusunda güdüleme
- 7-Okuma ve yazma programını ilişkilendirme

Yukarda belirtilen hedefler, etkin bir okuma programının, öğrencilere okudukları metinleri anlayabilmek için gerekli kelimeleri kazandırma, öğrencinin kendi okuma süreçlerinin sorumluluğunu alma, okuma için gereksinim ve uygun koşulları yaratmayı zorunlu kılmaktadır. Bundan dolayı, akademik amaçlı İngilizce okuma izlenelerindeki amaçlar yukarda belirtilen hedeflerin gerçekleştirilmesine yöneliktir. Söz konusu izleneceler yürütülürken diğer becerilerin geliştirilmesi amacıyla kullanılan diğer ders kitaplarının bir çoğu, öğrencilerin hedef dilde kendilerini yazılı ve sözlü olarak ifade edebilmelerine olanak sağlayacak şekilde düzenlenmiştir. İzlenecelerdeki amaçlar yukarda belirtilen hedeflerin gerçekleştirilmesine yöneliktir. Ancak, belirlenen amaçların hangi ölçüde gerçekleştiği tartışma konusudur. İzlenecelerden; okuma, dilbilgisi ve kelime bilgisi dışındakilerin etkin bir şekilde ölçüldüğü söylenemez. Bu bağlamda, izlenecelerinin tam tersi bir ölçme ve değerlendirmenin yapıldığı gözlemlenmektedir. Bir çok öğretim kurumunda öğrencilerin sözlü anlatım becerileri güvenilir ve geçerli bir biçimde test edilmemektedir. Konuşma bece-

risinin geliştirilmesi genel izlenim hedeflerinde yer almasına rağmen, genellikle ölçme ve değerlendirme sürecinin dışında tutulduğu için uygulamada göz ardı edilmektedir. Bu durum okuma öğretimi sonrası yapılması gereken okuma sonrası sözlü anlatım etkinliklerinin etkin bir şekilde yapılmasını da olumsuz etkilemektedir.

“Okuma etkinliği, yazıdaki duygu ve düşüncelerin kavranması, çözümlenmesi ve değerlendirilmesi gibi fizyolojik, zihinsel ve ruhsal yönleri bulunan karmaşık bir süreçtir. Görme , anımsama, seslendirme ve değerlendirme gibi girişik eylemleri içeren bu etkinliğin genel nitelikleri şöyle özetlenebilir: 1-Okuma bir iletişim sürecidir 2- Okuma bir algılama sürecidir. 3-Okuma bir öğrenme sürecidir. 4-Okuma bilişsel, duyuşsal ve devinişsel boyutlu bir gelişim sürecidir. (Sever, 2004,13) ”. Ana dilde okuma için yapılan bu saptamalar genellikle yabancı dil öğretimi okuma etkinlikleri için de geçerlidir.

OKUMA AMAÇLARI

Gündelik yaşamda okuma çok farklı amaçlara yönelik gerçekleşir. Belirli bir görevi yerine getirmek, bilgiye ulaşmak, bilgilendirmek, kişisel gelişim, boş zamanları değerlendirmek gibi amaçlar söz konusudur. Akademik ortamda ise okuma genellikle bilgiye ulaşmak, bilgiyi kullanmak ve araştırma amaçlı etkinliklere yöneliktir.

“Okuma, bilişsel davranışlarla psikomotor becerilerin ortak çalışmasıyla yazılı sembollerden anlam çıkarma etkinliğidir. Okuma işi gözlerin ve ses organlarının çeşitli hareketleriyle zihnin yazılı sembolleri anlamasıyla oluşur. Okuma yoluyla yazar ile okuyucu arasında bir ilişki kurulmaktadır. Okuyucudan, bir yazarın iletmek istediği mesajın ne olduğunu anlaması istenir. Okuma bir metnin ya da sözcükler grubunun telaffuz edilmesi olarak görülmektedir.Yani yazılı bir metni hiç anlam çıkarmadan sadece sözcükleri doğru telaffuz edebilmek amacıyla okumak gerçek anlamda okuma değildir. Okuma öğretiminin amacı öğrencilerin ilgi, yetenek ve yabancı dil düzeylerine göre farklılık gösterebilir.(Demirel,2000,101)”. Ancak,uygulamada yürütülen programlar öğrencilerin farklı ilgi ve gereksinimlerini dikkate almadan, öğretmen merkezli uygulamalarla yürütülmektedir. Bu durum öğrencilerin bağımsız okuma alışkanlığı geliştirme süreçlerini olumsuz etkilemektedir.

“Okuma öğretimindeki ortak amaçlar ise aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- a-Doğru, sürekli ve anlayarak okuma becerisini kazanmak.
- b.Sözcük hazinesini geliştirmek.
- c-Okumanın bilgi kazanmanın yollarından biri olduğunu kavramak.
- d-Doğru ve güzel dille yazılmış metinleri okuyarak anlatım gücünü geliştirmek.

e-Okumayı zevkli bir alışkanlık haline getirmek. (Demirel, 2000,102)”

Söz konusu amaçların gerçekleştirilmesi için öğrencilerde okuma becerilerinin geliştirilmesine yönelik çalışmaların yapılması önem taşımaktadır. Yukarıda belirtilen ortak amaçlardan okumayı zevkli bir alışkanlık haline getirmek konusunda önemli güçlüklerle karşılaşmaktadır.

GEREKSİNİM ANALİZİ

Akademik amaçlı okuma izlenceleri hazırlanırken öncelikli olarak ayrıntılı bir gereksinim analizi yapılmalıdır. “Gereksinim analizi, izlenec hedeplerinin gerçekleştirilebilmesi için öncelikle öğrencilerin ne bildikleri, ne yapabilecekleri ve ne öğrenmeleri gerektiği konularında bilgi verebilir (Graves,1996,12).” Uygulamada, öğrencilerin izlenec başlamadan önceki bilgi düzeyleri, yapılan düzey ve yeterli sınavları sonucu belirli bir ölçüde belirlenmektedir. Öğrencinin ne kadar sürede neler öğreneceği ise izlenec sürecinde yapılan değerlendirmeler sonucunda netleşmektedir. Ancak, öğrencilerin bölümleri ile ilgili okuma materyallerinin seçiminde dil eğitimi aldıkları hazırlık sınıfları ile bölümler arasında etkin bir iletişimin olduğu söylenemez. Bölümler için öğrenci yetiştiren hazırlık sınıfları ile bölümler arasında, hedef ve amaçların belirlenmesinde ve öğretim materyallerinin seçiminde genellikle iletişim kopukluğu yaşanmaktadır.

Akademik amaçlı okuma öğretiminin amacı, öğrencilerin bölümlerine gittikleri zaman okumak zorunda olacakları ders kitabı ve yazılı diğer metinleri anlamaya yöneliktir. Bu durum, bölümler, hazırlık sınıfı ve izlenec hazırlama birimleri arasında okuma programlarının, uygulama öncesi, uygulama sırası ve sonrasında iletişimi zorunlu kılmaktadır. Söz konusu iletişim kurulduğu zaman öğrencilerin öncelikli gereksinimlerinin belirlenmesi kolaylaşmaktadır. Ayrıca hazırlık sınıfı ve bölümlerle özel amaçlı İngilizce eğitim yapan birimler arasında ortak izlenec çalışmalarının yapılması da gereklidir. Hazırlık sınıfı okuma izlenec hedefleri belirlenirken, bölümler ve hazırlık sonrası özel amaçlı İngilizce çalışmaları dikkate alınarak ölçülenebilir, gerçekleştirilebilir, başarılabılır hedefler saptanması gerekmektedir.

Akademik amaçlı İngilizce öğretiminde izlenecek gereksinim belirleme süreci aşağıda belirtildiği gibidir:

- 10- Değerlendirme
- 9- Kararları uygulama
- 8- Amaçları belirleme
- 7- Sonuçları yorumlama ve analiz etme
- 6- Verileri toplama

- 5- Veri toplama tekniklerini belirleme
- 4- Sorunları tespit etme
- 3- İzlenecek metodları belirleme
- 2- Öğrenci sayısını belirleme
- 1- Analiz amacını belirleme (Jordan, 2004,13)

Söz konusu süreç, genellikle kurum tarafından belirlenmiş hedefler dikkate alınarak belirlenen bir eylem planı kapsamında gerçekleştirilmektedir. Süreçte, öğrencilerin yabancı dil eğitimi aldıkları birimlerin ilgili bölümlerle, akademik amaçlı izlençe geliştirmeye yönelik ortak çalışmalar yapılmamaktadır. Yukarda belirtilen gereksinim belirleme aşamalarının izlenmesi okuma izlençe hedeflerinin gerçekleştirilmesine katkıda bulunacaktır.

OKUMA METİNLERİNİN SEÇİMİ

Akademik amaçlı İngilizce öğretiminde genel İngilizce öğretiminin amaçlarına yönelik hazırlanmış ithal ders kitapları kullanılmaktadır. Kitapların büyük çoğunluğu İngiltereden temin edilmektedir. Ancak, kullanılan ders kitaplarındaki metinler öğrencilerin ve okulun özel hedef ve amaçları ile her zaman uyumlu olmamaktadır. Bundan dolayı ders kitaplarındaki metinlerin öğrencinin gereksinimlerine yanıt verip vermediği ile ilgili titiz bir gereksinim belirleme çalışması yapılmalıdır. Öğrencilerden bu konuda metin seçimlerinde tercihlerde bulunmalarının istenmesi öğrenci katılımını sağlamada yararlı olabilir. Ayrıca, akademik amaçlı İngilizce okuma parçalarının seçiminde öğrencilerin bölümlerine yönelik metinlerin kullanılması öğrencinin bölümlerine uyum sürecine katkıda bulunabilir. Bu aşamada, İngilizce eğitimin yapıldığı hazırlık sınıfı ve ilgili bölümler arasında materyal içeriğinin belirlenmesinde ortak çalışmalar yapılabilir.

SINIF İÇİ VE DIŞI YAYGIN OKUMA

Okuma etkinlikleri, genellikle, sınıf içinde yapılan bir sayfalık okuma parçaları ile yapılmaktadır. Yaygın okuma, öğrencinin sınıf içi ve dışında öğrencilerin geniş ölçekli ve yoğun okuma etkinlikleri yapması biçimindedir. Yaygın okuma aşağıdaki hedeflerin gerçekleşmesini sağlayabilir:

- Kelime,dilbilgisi ve metin yapılarında ilerleme ve gelişme.
- Genel kültür ve dünya ile ilgili genel bilgi.
- Gelişmiş okuma ve yazma becerileri.
- Okumadan zevk almak.

-Okumaya karşı olumlu tutum geliştirmek.

-Okuma alışkanlığı geliştirme olasılığı (Jacobs ve Renandya ,2002,297)

Yaygın okuma bütün bu avantajlarına rağmen gerekli ilgiyi görmemektedir. Bu amaçla kullanılabilecek öğrenci çalışma merkezleri de sınırlı sayıda öğrenci tarafından kullanılmaktadır. Okuma alışkanlığı geliştirmenin, öğrencinin kendi seçimleri ile yapacağı materyal seçimleri ile gerçekleştiği unutulmamalıdır. Seçilen metinler, öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin gelişimine de katkıda bulunmalıdır. Okuma becerilerinin geliştirilmesinde bir diğer önemli konu, öğrencinin kendi öğrenmesinin sorumluluğunu almasıdır. Yaygın okumanın gerçekleşmemesi öğrencinin öğrenme sürecinde sorumluluk almamasına neden olmaktadır. Okuma becerileri geliştirilmesi hedeflenen, öğrenciler olduğuna göre, yaygın okuma materyallerinin seçiminde öğrenciye sorumluluk verilmesi zorunludur. Ancak, uygulamada öğrenci katılımının gerçekleştiğini söylemek mümkün değildir. Yaygın okumanın yapılmaması kelime kazanımını da olumsuz etkilemektedir.

OKUYUCUNUN ROLÜ

Eğitimdeki yeni yönelimler okuma sürecindeki okur rollerinde de değişikliklere neden olmuştur. “Okuma etkinliğinin aktif bir süreç olduğunun kabul edilmesi okuyucuya metinden daha çok sorumluluk vermekte ve okuyucunun önemini artırmaktadır. Bu da öğretmene, okuma öncesi, sırası ve sonrasında okuma becerisinin geliştirilmesine yönelik oldukça fazla seçenek sunmaktadır.(Chastain 1988,223).” Günümüzde okuyucunun metne taşıdığı öznel bilgiler de ön plana çıkmıştır. Daha çok davranışçı öğretim kuramları ile örtüşen klasik görüş, okumayı sadece yazılı sembollerini çözümleme işlemi olarak görür. Bu yaklaşıma göre, okuyucular sembollerden çıkarımlarda bulunan öğrenenler olarak algılanır. Ancak yapılan araştırmalar okuyucu-metin ilişkisinde, okuyucunun metin ile ilgili önbilgilerini kullanmasının çok önemli olduğunu göstermektedir. Bu yaklaşım, öğrenene söz konusu metin ile ilgili ön bilgilerinin kullanılması olanağının verilmesinin önemli olduğunu gösterir. Öğrenci, önbilgileri kullanarak okuma sürecini içselleştirmektedir.

“Öğrenme sürecinde sosyal etkileşim özel bir öneme sahiptir. Öğrenme bilişsel olduğu kadar sosyal bir süreçtir de. Bu nedenle, öğrenme-öğretme süreçleri sosyal etkileşimi destekleyici bir nitelikte düzenlenmelidir. Öğrenme kaynakları olarak materyaller ve diğer bireylerle etkileşim özendirilmeli, bunları sağlayacak yaşantılar etkin bir biçimde uygulanmalıdır.

Öğrenme sosyal etkileşim aracılığıyla olduğundan yapılandırmacı öğrenme çevreleri öğrenme topluluklarına dayanmalıdır. (Sternberg,R,J-Williams, W. M

(2002), aktaran Yurdakul, 2005,50).”Bu bağlamda, okuma becerilerinin geliştirilmesi sürecinde uygulanan etkinliklerde, öğrencilerin okuduklarını sözlü anlatım yolu ile paylaşabilecekleri öğrenme ortamlarının yaratılmasına özen gösterilmelidir. Öğrenciler bu sayede okuma sonucu edindikleri, anlamlandırdıkları bilgileri yapılandırma şansı bulacaklardır. Bu bağlamda, öğrencinin, deneyimlerini kullanmasına olanak sağlayacak şekilde okuma öncesi,okuma sırası ve okuma sonrası etkinliklerde grup ve işbirliğine dayalı çalışmalara önem verilmelidir.

Okuma izlencelerinde hedeflere ulaşılmasını sağlayacak bir diğer önemli faktör kısa hikaye kitaplarının ve edebiyatın etkin bir şekilde kullanılmasıdır. Öğrenciler, başlangıçta zor olmayan hikaye kitapları okumaya özendirilmelidirler. Bu yaklaşım, onun genellikle bildiği kelimelerden oluşan kitaplar okumasını sağlayacak, bu sayede öğrenci sürekli sözlük gereksinmesi duymadan, okuma olanağı bulup okumaya karşı olumlu tutum geliştirecektir. Ancak öğrenci önemli ilerlemeler kaydettikçe daha zorlayıcı metinler okumaya teşvik edilmelidir.

Okuma izlence hedeflerine ulaşmaktaki bir diğer önemli etken, ölçme ve değerlendirme sürecinin program hedeflerinin gerçekleştirilmesine yönelik yapılması ile yakından ilişkilidir. Alderson (2000) okuma izlencesi hedeflerinin değerlendirilmesinde aşağıdakilere dikkat çeker:

- Metinler öğrencinin düzeyine, deneyimlerine uygun olmalı ve okuyucu için anlam ifade eden metinlerden oluşmalıdır.
- Öğrenciler uzun testler okumaya da teşvik edilmeli; ancak çok zor metinlerden dolayı motivasyonları olumsuz etkilenmemelidir.
- Öğrencinin geçmiş deneyimleri dikkate alınmalıdır.
- Tek bir doğru dan çok, farklı yorumların dikkate alınması gereken testler kullanılmalıdır.
- Metinler, öğrencilerin grup çalışmaları yapmalarına olanak sağlamalıdır.
- Sınıf dışı okuma etkinlikleri için kullanılacak ölçme ve değerlendirme metotları, öğrencilerin motivasyonlarını azaltmamalıdır.

Görüldüğü gibi, öğrencinin ölçme ve değerlendirme konusunda kaygı duymadan okumaya yönlendirilmesi önem taşımaktadır. Okuma yeterliği ve kelime kazanımının en önemli araçlarından biri olan yaygın okumanın uygulanamamasının en önemli nedeni, ölçme ve değerlendirme sürecinin oldukça fazla zaman almasıdır. Bu güçlük, öğretmen merkezli kararlarla belirlenmiş ve bütün sınıf tarafından okunmak zorunda kalınan tek tip okuma materyali uygulamalarının yaygınlaşmasına neden olmaktadır.

Okuyucunun motivasyonu ve okuma stratejilerini kullanabilme

“Öğrenenlerin iyi bir okuyucu olmaları isteniyorsa, onların hem etkin okuma stratejilerini kullanmaları sağlanmalı hem de onlara okuyacaklarını seçme konusunda sorumluluk verilmelidir. Nitekim, Fielding, Wilson ve Andersonun yaptığı araştırmada (1986), gönüllü olarak okunan metinlerde, sözcük bilgisi kazanma ve başarı elde etmenin daha da kolaylaştığı görülmektedir(Winograd ve Paris, 1989, Aktaran Sever,2004,19)” . Bu doğrultuda öğrencinin ilgi duyduğu alanlarda okuması teşvik edilmelidir.

Ayrıca, öğrencilere kendi okuma süreçleri ile ilgili değerlendirme yapabilme olanakları sağlanmalıdır. Öğrenciler genellikle nasıl okudukları, okuma sırasında ne tür stratejiler kullandıkları, nasıl etkin bir okuyucu olabilecekleri konusunda yeterli farkındalığa sahip değildirler. Öğrenciler metinleri anlamak için çok farklı stratejiler kullanmaktadırlar. Bir bölüm öğrencinin “Okuduğunuz metni anlamak için ne tür stratejiler kullanıyorsunuz?” sorusuna aşağıda belirtilmiş yanıtları vermeleri çok farklı strateji kullanımına iyi bir örnektir:

- Çok fazla bilmediğim kelimeleri dikkate almıyorum
- Metinle ilgili soruları öncelikle okuyorum
- Önce konsantre oluyorum
- İkinci kez okuduğum zaman belirli cümlelerin altını çiziyorum
- Cümle veya kelime çevirisi yaparım
- Paragrafın sonuna kadar okuyorum
- Bilmediğim kelimelerin altını çiziyorum
- Bilmediğim sözcükler için sözlük kullanmam çok yararlı oluyor.
- Okumak için değil anlamak için okumaya başlıyorum
- Paragrafın ana fikrini öncelikle bulmaya çalışıyorum.
- Sonuç paragrafını okuyarak metni anlamaya çalışıyorum

Aynı sınıf ortamında aynı okuma eğitimi alan öğrenciler, metin okuma sürecinde kendi kişisel öğrenme türleri ve gereksinimlerine bağlı olarak oldukça farklı stratejiler kullanmaktadırlar. Kullanılan stratejilerin bir bölümü okumayı olumsuz etkilerken bir bölümü de olumlu etkilemektedir. Doğru ve etkin stratejilerin kullanılabilmesi için izlencede etkin strateji kullanımına yönelik çalışmalar ve görevlere yer verilmelidir. Böylelikle öğrenciler etkin okuma stratejilerini kullanarak okumaya karşı olumlu tutum geliştireceklerdir. Öğretim döneminin başında ve sonrasında öğrencilerle bu konuda paylaşım toplantıları yapılması da yararlı olacaktır.

Akademik ortamda öğrencilerin okuma stratejilerini belirleme, eksikliklerini

saptama ve doğru strateji kullanımına yönelik ayrıntılı bir çalışma yapılmalıdır. Öğrencilerin okuma stratejileri ile ilgili yapılacak öğrenci eğitimi çalışmaları, öğrencilerin okuma alışkanlıklarını da olumlu etkileyecektir.

KELİME ÖĞRETİMİ

Kelime öğretimi ile etkin okuma arasında önemli bir ilişki vardır. Sinirdilbilimin katkılarından yararlanılarak yapılan kelime öğretimi sonucu, öğrencilerin yeni duydukları kelimeleri tanıma, algılama,kodlama,depolama ve hatırlama sürecini etkin olarak kullanabildikleri ve bu sayede yeni öğrendikleri kelimeleri kısa süreli hafızadan uzun süreli hafızaya transfer ettikleri ve böylelikle etkin okuma için gerekli zengin kelime hazinesini oluşturulabildikleri görülmektedir.

Öğrenciler kelime öğrenme stratejileri konusunda bilgilendirilmeli ve sözlük kullanma, bilinmeyen kelimeleri bağlam ipuçlarından yararlanarak tahmin edebilme, kendi kelime öğrenimlerinin sorumluluklarını alma konusunda yönlendirilmelidirler.

“Geniş bir kelime dağarcığı sadece okuma becerisi için değil, bütün diğer yabancı dil becerileri için hayati bir önem taşımaktadır. Anadilde yapılan çalışmalar, kelime öğreniminin, en çok okuma ve okuma üzerine yapılan tartışmalarla öğrenildiğini göstermektedir; oysaki yabancı dil öğretiminde bu şekilde öğretilen kelimeler oldukça sınırlıdır. Bundan dolayı bir çok kelime öğrenciye doğrudan öğretilmektedir. Yabancı dil öğretimi ile ilgili araştırmalar böylesine zengin kelime dağarcığına sahip olmanın yaygın okuma ile gerçekleşebileceğini göstermektedir. (Grabe, 2002 :280).” İçeriği öğretmenler tarafından belirlenmiş okuma öğretimi ile öğrencilerin istenilen kelime hazinesine ulaşmaları oldukça zordur. Yapılan araştırmalar, öğrencilerin zengin kelime hazinelerine sahip olmalarının, kendi kararları ile seçtikleri okuma materyallerinin okunması sonucu kazanıldığını kanıtlamaktadır. Bundan dolayı öğrenciler sınıf dışı okumalara özendirilmelidirler. Öğrencilerin okuma sırasında kullandıkları yanlış stratejiler okumaya karşı olumsuz tutum geliştirmelerine yol açmaktadır. Öğrencilerin okuma sırasında bilmedikleri kelimelerle karşılaştıklarında sürekli sözlüğe başvurmaları okuma etkinliğini olumsuz etkilemektedir. Öğrenciler, bilmedikleri kelimelerin anlamlarını bağlamdan tahmin edebilme konusunda çalıştırılmalıdırlar. Ayrıca, kullanım sıklığı oldukça yüksek kelimelerle ilgili yapılacak etkinlik ve görevler de öğrencilerin bölümlerine gittikleri zaman alana yönelik gereksinimini duydukları kelime eksikliği sorunlarına da bir ölçüde çözüm olabilir.

Değerlendirme

Okuma becerilerinin sadece okuyarak geliştirilebileceği gerçeği, okuma izlencesinin her aşamasında vurgulanmalıdır. Öğrencilerin istemedikleri metinleri okumak zorunda bırakılmalarının okumaya karşı olumsuz tutum geliştirmelerine neden olacağı bilincine, okuma program hedefleri belirlenmeli ve öğretim sürecinde öğrenciyi merkeze alan yöntemler benimsenmelidir. Öğrencilerin iki ya da dört yıl boyunca okuyacakları alanlarla ilgili, hazırlık sınıfının ikinci dönem son bölümünde örnek metin çalışmaları yapılması, öğrencilerin bölümlerine uyum sürecini kolaylaştıracaktır. Okuma izlenesi içeriği belirlenirken öğrencinin üniversite yaşamındaki eğitim süresi bir bütün olarak dikkate alınmalıdır. Öğrenme materyallerinin seçiminde bölümler, bölüm İngilizcesinden sorumlu birimler ve yabancı dil öğretimi yürüten birimler ortak izlenesi geliştirme çalışması yapılmalıdır. Akademik amaçlı İngilizce okuma izlencelerinin amacı, öğrencileri bölümlerinde zorlanmadan, derslerini hedef dilde takip edebilecek düzeye getirmektir. Üniversiteye yeni başlayan öğrenciler, ezberci eğitim sisteminden olumsuz çalışma ve öğrenme alışkanlıkları ile gelmekte ve hazırlık sınıflarında bir uyum sorunu yaşamaktadırlar. Öğrencilerin üniversiteye uyum sürecini hızlandıracak konularla ilgili seçilecek okuma metinlerinin (verimli çalışma teknikleri, etkin okuma, hızlı okuma teknikleri, amaç belirleme, öğrenme türleri, öğrenmeyi öğrenme, nasıl öğrenilir, beynin işleyişi, sağ ve sol yarı kürenin işlevleri, stres ve stresle başa çıkma, iletişim, duygusal zeka, çoklu zeka vb.) yıllık izlenesi programına eklenmesi hem öğrencinin kendi okuma-öğrenme sürecinin sorumluluğunu almasını hem de üniversite yaşamına uyumuna katkıda bulunacaktır. çalışmalar izlenesi hedeflerine kısa sürede ulaşılmasını da sağlayacaktır.

Akademik amaçlı İngilizce öğretiminin sadece sınıf içi etkinlikler ile olmayacağı kesindir. Bu nedenle öğrencilerin bulundukları sınıf ve okul ortamları okumayı teşvik edecek şekilde düzenlenmeli ve bu bağlamda öğrencilerin etkin olarak kullanabilecekleri öğrenci çalışma merkezleri çok çeşitli okuma materyallerinden oluşturulmalıdır. Öğrencilere zengin okuma seçenekleri sunulmalıdır. Yabancı dil öğretiminin yapıldığı birim kütüphaneleri, öğrencileri okumaya teşvik edecek okuma kaynaklarına sahip olacak şekilde düzenlenmelidir. Öğrencilerimizin okuma alışkanlığı olmayan bir kültürden geldiklerinin bilincinde olarak, rol modeli olacak yabancı dil öğretiminden sorumlu okutmanların okul içi ve okul dışındaki okuma kaynaklarına ulaşmalarının önündeki engeller ortadan kaldırılmalıdır. Öğrencilerin, kendi rol modelleri olan öğretim elemanlarının da okuma sürecinin içinde olduklarını görmeleri, okuma alışkanlığı geliştirme sürecine katkıda bulunacaktır.

İngilizceyi hiç bilmeyen öğrencilerin sekiz aylık bir süre içinde, ana dili İngilizce olanların anlayabilecekleri şekilde hazırlanmış olan bölüm ders kitaplarını anla-

yabilecek düzeye getirmek, sadece yabancı dil eğitiminden sorumlu birimlerin görevi olarak görülmemelidir. Yabancı dil öğretiminin, öğrencinin bütün üniversite hayatı boyunca devam etmesi gereken bir süreç olarak görülmesi gerekmektedir. Bu sayede, uluslararası standartlarda okuma becerilerinin kazandırılabilceği bir öğrenme ortamı oluşturulabilecektir. Söz konusu sürede, belirlenen okuma izlenec hedeflerinin, ölçülebilir, gerçekleştirilebilir ve başarılabılır olması da öğrencilerin üniversiteye uyum sürecine katkıda bulunacaktır. İzlenec geliştirme çalışmalarında öğrenci katılımı sağlanmalıdır. Öğrenci katılımı, öğrencinin kendi öğrenme sürecinin sorumluluğunu almasına katkıda bulunacaktır. Metinlerin öğrenci gelişimine katkısı, öğrenciler tarafından anlaşılmalıdır. Öğrenci, metinlerin kendi hayatına katkılarını hissettikçe okuma sürecini içselleştirecektir. Etkin okuma stratejileri kazanma amaçlı etkinliklere, izlenecelerde özel zaman ayrılmalı ve öğrenciler bilişsel stratejileri etkin bir şekilde kullanmaya yönlendirilmelidirler (ön bilgileri kullanma, bağlam ipuçlarından yararlanma, not alma vb.).

Öğrenme sürecinin merkezine öğrenciyi alan çalışmalarla, öğrencilerin etkin okuyucu olmaları sağlanabilecektir. Dünyadaki örneklerinde, ülkenin resmi dili olmamasına rağmen, eğitim dili İngilizce olan çok sınırlı üniversite örneği olduğu için yurt dışındaki başka örnek modellerden istenilen düzeyde yararlanma olanağı bulunmamaktadır. Bundan dolayı, her kurum kendi özel gereksinimlerini dikkate alarak kendine özgü okuma izleneci oluşturmak amacıyla geniş katılımlı izlenec geliştirme birimlerini kurmalıdır.

Kaynaklar

- Alderson, C.J. (2000). **Assessing Reading**. United Kingdom: CUP.
- Chastain, K. (1988). **Developing Second Language Skills**. Amerika:H.B.J.
- Demirel, Ö. (2000).**Yabancı Dil Öğretimi**.Ankara : Pegem Yayıncılık.
- Grabe, W. (2002) **Dilemmas for the Development of Second language Reading Abilities** in Methodology in Language Teaching U.K:CUP .
- Grabe, W ve Stoller, F (2001) **Reading for Academic Purposes** in Teaching English as a Foreign Language, USA,Heinle-Heinle
- Graves, K. (1996) **‘A Framework of Course Development Processes’** in Teachers as Course Developers. U.K: CUP
- Jacobs, M.G. ve Renandya A.W. (2002). **‘Methodology in Language Teaching’**, A.W. CUP.
- Jordan, R,R.(2004). **English for Academic Purposes**. U.K: CUP
- Sever; D. (2004). **Türkçe Öğretimi**. Ankara,Anı Yayıncılık.
- Yurdakul, B. (2005). **“Yapılandırmacı Yaklaşım”** Eğitimde Yeni Yönelimler. Ankara: Pegem Yayıncılık.